

*Acta Illyrica – Godišnjak udruženja BATHINVS*, godina VI, broj 6, Sarajevo: Udruženje za proučavanje i promoviranje ilirskog naslijeđa i drevnih i klasičnih civilizacija BATHINVS, 2022, 297 str.

Udruženje za proučavanje i promoviranje ilirskog naslijeđa i drevnih i klasičnih civilizacija BATHINVS objavilo je 2022. godine šesti broj godišnjaka *Acta Illyrica*. Radi se o jedinom časopisu s područja Bosne i Hercegovine koji je posvećen isključivo antičkim i prahistorijskim temama. U ovom broju godišnjaka objavljeno je jedanaest članaka i pet prikaza knjiga. Glavni i odgovorni urednik je dr. Edin Veletovac. Recenzentski odbor činili su ugledni stručnjaci. Četiri članka ocijenjena su kao izvorni naučni radovi, četiri kao pregledni, jedan kao stručni, jedan je izlaganje s naučnog skupa i jedan je rad bibliografski. Spomenuti članci bave se temama iz antičke historije, arheologije i klasične filologije.

Prvi članak jeste članak Dženana Brigića *Neolitsko naselje u Gornjoj Tuzli u kontekstu geološke strukture sjeveroistočne Bosne* (19-39). Rad obuhvata posmatranje geoloških i geografskih odrednica prostora sjeveroistočne Bosne i promjena tokom neogena do početka holocena. U radu se analizira Tetima, lokalitet bogat rudama soli. Autor postavlja pitanje šta je navelo neolitske stanovnike Gornje Tuzla da stvore naselje i nudi odgovor na njega.

Drugi rad po redu jeste rad Seade Brkan, pod nazivom *Forme i funkcije zapovjednih načina u Ciceronovim Pismima* (39-61). Autorica se u svom radu bavi promatranjem i analizom različitih formi i funkcija zapovjednih načina koje Ciceron koristi u svojim pismima, te njihovom klasifikacijom. Pored toga, autorica ukazuje i na važnost konteksta i njegovih elemenata.

Tamara Muzur se u svom radu *Kvintilijanovi principi odgoja i obrazovanja rimskih govornika* (61-85) fokusira na Marka Fabija Kvintilijana i njegove odgojne principe, analizirajući Kvintilijanovo djelo *Institutio oratoria*.

Kvintilijan spada među one koji su u središte odgoja i obrazovanja postavili društveni ideal i sve drugo njemu podredili. Autorica je u radu prikazala temeljne principe koje je Kvintilijan zastupao u odgoju i obrazovanju i koji žele stvoriti savršenog rimskog govornika.

Sljedeći je članak Zdravka Lučića *Ciceronove reminiscencije o državi* (85-99). Autor polazi od Ciceronove definicije države i bavi se njenim strukturiranjem u cjelinu državopravne filozofije u Ciceronovim djelima. Ciceron unutarnju veličinu države neraskidivo povezuje s moralnim zakonima. Biće rimske države u cijelom djelu mjeri se prema normama pravednosti.

Članak *L'accusatio iure mariti vel patris e l'accusatio publica oiure extranei nella criminalizzazione augustea degli illeciti sessuali. Persistenze e innovazioni nel diritto romano Cristiano* (99-133) autora Giovannija Brandija Cordasca Salmene di San Quirica jedini je rad na italijanskom jeziku u godišnjaku. Autor se bavi pitanjem optužbe *iure mariti vel patris* ili *iure estranei* u augustovskoj kriminalizaciji neovlaštenih seksualnih radnji, te opstankom i novinama u kršćanskom rimskom pravu.

Zajednički rad Salmedina Mesihovića i Mirze Kapetanovića *Novopronađeni epigrafski spomenik princepsa Mezeja u Jajcu* (133-157) bavi se slučajem epigrafskog spomenika koji je u ljeto 2021. godine pronađen u bližjoj okolici grada Jajca. Na spomeniku se spominje princeps Mezeja i svećenik carskog kulta po imenu Dasius. Ovaj vrijedan natpis omogućava uvid u upravno i institucionalno ustrojstvo mezejske civitas, o čemu do sada nije bilo podataka, te se rad bavi tim pitanjima.

Slijede dva članka na engleskom jeziku. Mladi historičar Edin Huseinović napisao je članak pod nazivom *The valley of the Una river, the land of the "Illyrian" Iapodes* (157-191). Autor se u radu fokusira na Japode, daje pregled antičkih izvora o ovom narodu, te propituje kontraverzne navode nekih antičkih autora. Navode se i mišljenja različitih autora o teritoriji Japoda, propituje se i uloga Japoda u Batonovom ustanku, a pažnja se posvećuje i administrativnom uređenju teritorije Japoda nakon uspostavljanja rimske uprave.

Amina Šehović se u svom članku *The area of the upper course of the Drina river (in Bosnia and Herzegovina) in the 2nd and 3rd century* (191-209) bavi gornjim tokom rijeke Drine kao dijelom rimske provincije Dalmacije. Pažnja se posvećuje administrativnoj jedinici *Municipium S...* čije se postojanje rekonstruira na osnovu epigrafskih spomenika. Jedno od glavnih pitanja rada jeste administrativno uređenje navedene administrativne jedinice, a navode se i mišljenja historičara o mogućem punom nazivu *Municipiuma S...*, kao i o tome koji je narod mogao naseljavati ovo područje.

Radmila Zotović napisala je članak pod nazivom *Autohtoni elementi u kulturi stanovništva istočnog dela rimske provincije Dalmacije* (209-221). Autorica se bavi dvjema grupama autohtonih elemenata kulture na području istočnog dijela rimske provincije Dalmacije. Navodi da su prva grupa oni elementi koji su nastavak starije tradicije, a druga su oni elementi koji nastaju kao lokalni mehanizmi prilikom romanizacije. Elementi se prate prema ukrasima na nadgrobnim spomenicima i nakitu.

Slijedi izlaganje s naučnog skupa. Autorica je Mariateresa Carbone, a naslov rada je *Epidemije i pravo u antičkom svijetu: od Tukidida do Prokopija iz Cezareje* (221-233). U radu su opisani neki od učinaka epidemija koje su harale antičkim svijetom, a raščlanjuje se i razvoj novih odredbi rimskog prava za suočavanje s vanrednim situacijama. Posljednji članak u ovom broju časopisa jeste bibliografski rad Amre Mekić, *Bibliografija rado-va Ive Bojanovskog*.

Kada su u pitanju prikazi knjiga, prvi od njih je prikaz Mersihe Imamović *Sjeverna Bosna u okvirima rimske Panonije / Northern Bosnia within the bounds of Roman Pannonia* (autorice Amre Šaćić Beća), drugi prikaz je napisala Tamara Muzur, a radi se o osvrtu na knjigu *Na iskonima europskoga odgoja: Telemah kao odgajnik* (autor Marko Pranjić). Naredna tri prikaza su studentski prikazi dobitnika nagrade Prof. dr. Esad Pašalić: Amina Abaspašić napisala je prikaz knjige *Cum esset persecutio: Dioklecijanovo doba na području između Akvileje i Dunavskog limesa u mučeničkim legendama* (autor

Vesna Lalošević), Tarik Šatara prikaz knjige *Iliri – Postanci* (autor Salmedin Mesihović) i Lamija Keso prikaz knjige *Bitka za Ilirik* (autor Salmedin Mesihović).

Doprinos časopisa *Acta Illyrica*, kao jedinog časopisa na području Bosne i Hercegovine koji se u potpunosti bavi antičkim temama, regionalnoj historiografiji je nemjerljiv. S obzirom na raznovrsnost i kvalitet objavljenih radova *Acta Illyrica* pokazuje da sa svakim brojem prevazilazi svoje granice, kao i granice Bosne i Hercegovine i regiona. U pitanju je naučni časopis vrijedan svake pažnje.

Amina Šehović